

Hulûsi Karadenizin hal tercemesi

Babam Hulûsi Karadeniz 1295 - 1879 senesinde Rizede doğmuştur . Mustentik olan (sorgu Hakimi) babası Salih efendi genç yaşında vefat etmiş olduğundan çocukken yetim kalan babam kendi kendini yetiştirmiştir. 12 yaşında Kurana hıfz etmiş ve Rize Medresesinde Arabece tahsil etmiştir . Ayrıca Rize Liman reisi hafız Yusuf efendiden Farsî tahsil etmiştir. Kısa bir müddet Rize nafia dairesinde memûriyet yapmış ise de daha sonra davavekili mesleğine geçmiştir. Birinci Cihan Harbinin başlangıcında (1914 - 1915) senelerinde Rize hastahanesinde müdürlüğünde bulunduktan sonra Rizenin Ruslar tarafından istilası üzerine Samsuna hicret etmiş ve orada altı ay kadar muhacirin memurluğu yapmıştır. Buradan 1917 senesinde Tekirdağı Belediye reisliginde tayin edilmiş ve Belediye reislerinin seçime tayinine kadar bu memuriyette kalmıştır . Bundan sonra yine tekirdağında işe komisyona resiligine tayin edilmiş ve Tekirdağın Yunanlılar tarafından işgali üzerine tekrar Rizeye dönerek davavekilliği mesleğine 1920 senesine kadar devam etmiştir. Rizede idadi mektebinin açılmasında çok gayret sarfetmiş ve bu mektebin tarih , Coğrafya, hüsnühat muallimlikleri ile birlikte kâtibliğini de bir müddet fahri olarak ifa etmiştir. Kısa bir müddet Rize imam hatib mektebinde muhiyet ve ahlak hocalığı dahi yapmıştır . Aynı zamanda vilayet idare heyeti âzalığı ile Ziraat odası reisliginde bulunduğuna sıraşında Batom ile Rize iklimini tetkik ederek Batomda yetişen Çayın Rizede de yetişebileceğini Ziraat nümüne bahçesinde yaptığı tecrübelerle tesbit etmiş ve Cumhuriyet hükümeti devrinde Ziraat vekâletine müracaatla ilk Çay kanununun çıkarılmasında rol oynamıştır . İşi ehemmiyetle ele alan Ziraat vâkati vekâleti Rizede Çay yetiştirilmesine bu suretle başlamıştır. Çok fakir olan Rize köylüleri Çay Ziraatı sayesinde bugün en çok gelir elde eden yetiştirici sırasına yükselmiştir . Halen mesleket ihtiyacını karşıladıktan sonra bir miktar ihracat imkânları da elde edilmiş ve iki sene evvel Rize de bir Çay Umum müdürlüğü kurulmuştur. Bu hizmetlerine mukabil bünyetülmüş bir fotoğraflı Rize Çay Fabrikasının şeref salonuna asdırılmış ve dilemize senede 1 kilodan ibaret hediye Çay verilmesi mürasif görülmüştür. 1929 senesinde İstanbulda nafale ederek Kendi Kütüphanesinde biriktirdiği kitaplara Bazıyıda Hakikâtklas

Çarşısında (şimdiki Sahafılar çarşısı) 29 numarada bir Sahafılığa başlamış ve vefat ettiği 3 Mart 1949 tarihine kadar burada çalışmıştır. Bu arada üç oğluna hukukçu olarak yetiştirmiştir. Bunlardan başka iki kız evlad bırakmıştır. Şiire, Edebiyata ve ^{Tarîhî} merakı vardı. Saibî tebriziden seçme kitolar terceme etmiş ve (Mücevheratı saibî tebrizî) ismi altında tab ve neşrettirmiştir. Menlânânın yedi meclisini Türkçeye çevirmiş ve bu terceme Dr. Feridün Nafiz Uzluk tarafından tab ve neşredilmiştir. Ayrıca Sivas kadısı Burhaneddin'in Esterâbadlı Aziz tarafından Farsî olarak yazılan (Bezmi-rezm) isimli Tarihini Türkçeye çevirerek Maarif vekâletine vermiş ise de vekâlet bu kitabı basdırmamıştır. Vefatından sonra Maarif vekâleti ~~baş~~ müşevirlerinden Faik Neşit Onatın celalet ve himmetiyle yaptığı araştırma sonunda tek nüsha olarak yazılmış ~~baş~~ yazılmış olan bu tercemenin zamanın vekâlet müsteşarı İhsan Sungun tarafından tetkik edilmek üzere alındığı ve bir daha iade edilmediğini ve müsteşarın vefatından sonra da metrukâtı arasında bu tercemenin zukur etmediğini öğrendim. Bunlardan başka (Mesnevîden, Divanı kebirân, den, urfî şîrâziden, bidîlî kâşaniden, Kelimî hemdaniden, hindi feyziden) bir çok kitolar terceme etmiş ise de hiç birisini tab ettirmeye muvaffak olamamıştır.

Hâririnin makamâtını dahi Arabcadan Türkçeye kısmen manzur olarak terceme etmiş ise de bunu da tab ettirememiştir. Eski harflerle ve kendi el yazısı ile tebyiz ettiği bu eserleri ^{bir} kütüphaneye vermediği düşünmekteyiz. Kendisi Edirneköyü çenitliğine mefdundur.

Bayazıt Sahafılar çarşısı No: 12
Ekrem Karadeniz

